

ESZÉKI BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR
GLOTTA NYELVI INTÉZET
MAGYAR KÖZLÖNYKIADÓ ÉS IGAZSÁGÜGYI FORDÍTÓKÖZPONT ZRT.

2025 KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYELV VI.

**Terminológia és az MI a fordítástudományban –
előnyök és eredmények vs.
kihívások és korlátok**

nemzetközi szakmai és tudományos konferencia

DECEMBER
05.-06.

J. J. STROSSMAYER TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR KIS
DÍSZTEREM (39-ES TEREM)
31000 OSIJEK, LORENZA JÄGERA 9.

PLENÁRIS ELŐADÓK

FÓRIS ÁGOTA

*Károli Gáspár Református Egyetem
BTK, MNYIKI, Magyar
Nyelvtudományi Tanszék és
TERMIK*

Részletes információk a konferenciáról

ESZENYI RÉKA

*Eötvös Loránd Tudományegyetem
Fordító- és Tolmácsképző Tanszék*

MKIF
Magyar Közlönykiadó és
Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.

FILOZOFISKI FAKULTÉT

SVETUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Magyarország Főkonzulátusa Eszék

Osijek / Eszék, 2025

A konferencia szervezői:

Eszéki Bölcsészettudományi Kar – Glotta Nyelvi Intézet – Magyar
Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.

Szakmai támogatónk:

Pécsi Akadémiai Bizottság

Társszervezőink:

A konferenciát anyagilag támogatta a Bethlen Gábor Alap Zrt.,
az Eszék Város Magyar Kisebbségi Tanácsa,
Zrínyi Magyar Kultúrkör–Eszék, Magyarország Főkonzulátusa Eszék,
Baranjske slastice Horvat–Csúza, Horvátországi Magyar Oktatási és
Művelődési Központ–Eszék, Samo Opušteno Szolgáltatói
Magánvállalkozás–Bellye, Bellyei Járás Turisztikai Közössége és a Glotta
Nyelvi Intézet

Szervezőbizottság:

Lehocki-Samardžić Anna (elnök), Novakov Rúza Annamária (titkár),
Walkó Ádám, Delatović Sonja, Tordi Rea, Zilahi Éva, dr. Vadász Ágota,
Munkácsi Tamás, dr. Klenk Márk

Helyszín: Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem,
Bölcsészettudományi Kar,
Jagerova 9, Osijek (Eszék)

A konferencia honlapja: [Kommunikáció és nyelv VI - Glotta Nyelvi Intézet](#)

Készítette:

Glotta Nyelvi Intézet

Eszéki Bölcsészettudományi Kar

JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY OF OSIJEK

**FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES**

Szerkesztette: Lehocki-Samardzic Anna
Tördelés és a szöveg nyomdai előkészítése: Juhász Zoltán

Eszék, 2025. decembere

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYELV VI.

2025. december 5–6.

A kongresszus programjának áttekintése

2025. december 5. péntek

08.00–09.00	Regisztráció
09.00–09.30	Megnyitó, köszöntők
09.30–10.15	Plenáris előadás I.
10.15–10.30	Kávészünet
10.30–13.00	A szekció (MKIFK)
13.00–14.30	Közös ebéd (Állófogadás)
13.30–14.30	A Termini kutatóhálózat terminológiai projekt megbeszélése (TMNP2023- 1/2023. számú projekt)
14.30–15.00	Könyvbemutató
15.00–17.00	B szekció (terminológia)
17.00–17.30	Kávészünet
17.30–18.30	Kerekasztal-beszélgetés
19.00–22.00	Vacsora

2025. december 6. szombat

08.30–09.00	Regisztráció
09.00–09.45	Plenáris előadás II.
09.45–10.00	Kávészünet
10.00–12.30	C szekció (fordítástudomány)
12.30–12.45	A konferencia zárása
13.00–14.30	Közös ebéd (Állófogadás)

A konferencia részletes programja

Az eszéki Bölcsészettudományi Kar, a Glotta Nyelvi Intézet és a Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.

közös szervezésében megrendezett

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYELV VI.,

*Terminológia és az MI a fordítástudományban – előnyök és eredmények vs.
kihívások és korlátok*

című nemzetközi tudományos és szakkonferencia

A konferencia ideje: **2025. december 5–6.,**

Helyszíne: **Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar kis díszterme (39-es terem)**

31000 Osijek, Lorenza Jägera 9.

Program

2025. december 5., péntek

8:00–09:00 regisztráció (egész nap)

09:00–09:30 **KÖSZÖNTŐK ÉS A KONFERENCIA MEGNYITÁSA**

A konferenciát köszöntik:

Lehocki-Samardžić Anna, a Szervezőbizottság elnöke

Krešimir Šimić, az eszéki Bölcsészettudományi Kar megbízott dékánja

Ruthmayer János, Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont
Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Fordítási és fordításhitelesítésért felelős
vezérigazgató-helyettese

Kovács L. Gábor, a Pécsi Akadémiai Bizottság elnöke

Magdó János, Magyarország főkonzulja

09:30–10:15 **PLENÁRIS ELŐADÁS**

Fóris Ágota (a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem): **A terminológia szerepe a technológiavezérelt diszrupció korában**

10:15–10:30 **Kávészünet, Eszéki BTK 42-es terme**

10:30–13:00 A szekció (MKIFK Zrt.), elnök: Novakov Rúza Annamária

10:30–11:00

Ruthmayer János (Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Fordítási és fordításhitelesítésért felelős vezérigazgató-helyettese): **Nyelvi közszolgáltatás intézményi háttere**

11:00–11:30

Munkácsi Tamás (Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Kormányzati Szolgáltatási Osztályvezető): **A kormányzati fordítások kihívásai és buktatói a MI korában**

11:30–12:00

Zilahi Éva (Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Tolmácsolási osztály és Lektor Irodavezető): **Tolmácsolás a közszolgálatban**

12:00–12:30

Klenk Márk (Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Fordítástechnológiai Osztályvezető): **AI megoldások az MKIFK Zrt. fordítási folyamataiban**

12:30–13:00

Novakov Annamária (Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zártkörűen Működő Részvénytársaság Zrt. Minőségbiztosítási Osztály vezetője): **Uloga vendor menadžera u tvrtki MKIFK Zrt. u doba umjetne inteligencije (AI)**

13:00–14:30

Közös ebéd, Eszéki BTK 42-es terme

13:30–14:30

A Termini kutatóhálózat terminológiai projekt megbeszélése (TMNP2023-1/2023. számú projekt)

14:30–15:00

Az előző konferencia anyagából készült INNOVÁCIÓ ÉS NYELVI KÖZVETÍTÉS című kötet bemutatása

Moderátor: Novakov Annamária

A konferenciakötetet bemutatják: **Lehocki-Samardžić Anna**, a kötet szerkesztője, illetve a kötet egyes szerzői

15:00–17:00 B szekció (terminológia), elnök: Sárosi-Márdirosz Krisztina

15:00–15:30

Tamás Dóra Mária – Kató Áron (ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont):
Közoktatási terminológia és utószerkesztés

15:30–16:00

Szoták Szilvia (Budapesti Metropolitan Egyetem): **A nyelv és gazdaság – terminológiai adatbázisok a versenyképesség szolgálatában**

16:00–16:30

Hires-László Kornélia – Váradi Krisztián (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem): **Országspecifikus felsőoktatási terminusok fordítása ukrán–magyar kontextusban**

16:30–17:00

Juhász Tóth Tímea (Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék): **A fordítás diakronikus bemutatása a vajdasági közigazgatásban**

17:00–17:30 Kávészünet, Eszéki BTK 42-es terme

17:30–18:30

Kerekasztal-beszélgetés: **Tolmácsolás krízishelyzetben** (Részt vesznek: Lehocki-Samardzic Anna, moderátor, Tóth-Palizs Hajnalka (HR), Fazakas Noémi (RO), Eszenyi Réka (HU), Sárosi-Márdirosz Krisztina (RO))

18:45 Indulás buszokkal a közös vacsorára

19:00 Vacsora

Advent az Óvárosban (Fotó: Ivica Benić)

Program

2025. december 6., szombat
8:30–09:00 regisztráció (a konferencia végéig)

09:00–09:45 **PLENÁRIS ELŐADÁS**

Eszenyi Réka (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék):

Augmentált fordító vagy porszem a gépezetben? Elmélkedés a fordítói készségekről a mesterséges intelligencia korában

09:45–10:00 **Kávészünet, Eszéki BTK 42-es terme**

10:00–12:30 C szekció (fordítástudomány), elnök: Walkó Ádám

10:00–10:30

Sekso Milković Ana (Zágrábi Egyetem Hungarológia Tanszéke):
Kultúrtranszfer Orvos Tóth Noémi „Örökölt sors” című könyvének a horvát műfordításában

10:30–11:00

Kovač Nera (J. J. Strossmayer Tudományegyetem BTK, doktorandusz): **Fordítási megoldások a természetdokumentumfilmek terminológiájában**

11:00–11:30

Fazakas Noémi – Sárosi Márdírosz Krisztina – Barabás Blanka (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kar, Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék): **Etikai szempontok az MI használatában: egy regionális vizsgálat tanulságai**

11:30–12:00

Lehocki-Samardzic Anna (J. J. Strossmayer Tudományegyetem BTK): **A horvátországi magyar terminológiastratégia és a fordítói gyakorlat**

12:00–12:30

Walkó Ádám (J. J. Strossmayer Tudományegyetem BTK): **A mesterséges intelligencia használata a magyar mint idegen nyelvgyakorlatokon – eszéki tapasztalatok**

12:30–12:45 **ZÁRSZÓK; A KONFERENCIA ZÁRÁSA**

Lehocki-Samardzic Anna, a Szervezőbizottság elnöke

13:00–14:30 **Közös ebéd, Eszéki BTK 42-es terme**

A konferencia szervezői:

**Az eszéki Bölcsészettudományi Kar, a Glotta Nyelvi Intézet és
az Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.**

A konferencia szakmai támogatója: **Pécsi Akadémiai Bizottság**

A konferenciát anyagilag támogatta **a Bethlen Gábor Alap Zrt.,
az Eszék Város Magyar Kisebbségi Tanácsa,
Zrínyi Magyar Kultúrkör–Eszék, Magyarország Főkonzulátusa Eszék,
Baranjske slastice Horvat–Csúza, Horvátországi Magyar Oktatási és
Művelődési Központ–Eszék, Samo Opušteno Szolgáltatói
Magánvállalkozás–Bellye, Bellyei Járás Turisztikai Közössége**
és
a Glotta Nyelvi Intézet

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

A TERMINOLÓGIA SZEREPE A TECHNOLOGIAVEZÉRELT DISZRUPCIÓ KORÁBAN

FÓRIS ÁGOTA

Károli Gáspár Református Egyetem BTK, MNYIKI, Magyar Nyelvtudományi Tanszék és
TERMIK

foris.agota@kre.hu

A terminológiakezelés kérdéseit részben egyszerűsíti, részben bonyolítja az egyre nagyobb fokú digitalizáció, robotizáció és a mesterséges intelligencia (MI) egyre szélesebb körű alkalmazása. A digitális tartalmak létrehozása a gyakorlatban az információ (pl. dokumentáció) gépek számára értelmezhető formájává való átalakítását jelenti (B. Papp 2021). Ebben a folyamatban a mesterséges intelligencia felhasználóként jelenik meg, a tartalmakat (az információt és a metaadatokat) adatbázisokból és emberek által létrehozott (írott vagy beszélt nyelvi) szövegekből vonja ki, és ezekre alapozva hoz létre új tartalmakat. Intelligens tartalomnak azt a tartalmat hívják, amely a gépi intelligencia számára feldolgozható (Ászity–Dömötör 2019, Fóris–Kerner 2023). A szövegek és adatbázisok digitalizálása lehetővé tette az információkhoz való kényelmesebb és gyorsabb hozzáférést, valamint azt, hogy az adatfeldolgozás és a döntéshozatal egyre inkább a gépekre és a mesterséges intelligenciára támaszkodjon. Ezeknek a rendszereknek azonban pontos adatokra, utasításokra, megfelelő kérdésekre (promptokra), valamint a releváns korpuszokhoz és háttéradatbázisokhoz való hozzáférésre van szükségük a hatékony működéshez. Alapvető fontosságú a szöveges tartalom egyértelműségének és érthetőségének biztosítása, mielőtt azt a gépi tanulási algoritmusok feldolgoznák. Az utóbbi időszakban a terminológiai kutatás és munka eszköztárában megjelent szoftverek, alkalmazások nemcsak könnyebb, gyorsabb munkát tesznek lehetővé, hanem új elvek kialakítását és ezek alapján új munkamódszerek kidolgozását is megkövetelik (Fóris 2024).

Az előadás célja, hogy megvizsgálja és összegezza a terminológiai kutatást és a terminológiai munkát érintő változásokat a technológiavezérelt diszrupció, elsődlegesen a mesterségesintelligencia-alapú technológiák korában. Az előadás röviden foglalkozik a technológiai diszrupciónak a fordítási projektfolyamatra gyakorolt hatásával is. Az elemzés módszere összehasonlító tartomelemzés és leíró módszer.

Kulcsszavak: Technológiai diszrupció, mesterségesintelligencia-alkalmazások, terminológiai kutatás, terminológiai munka, fordítási projektfolyamat

Irodalom

- Ászity Sándor – Dömötör Ferenc 2019. *Ipar 4.0.* Budapest: Akadémiai Kiadó.
- B. Papp Eszter 2021. Dokumentáció 4.0. In: Fóris Ágota – Bölcskei Andrea (szerk.) *Tartalomfejlesztés és dokumentáció. Nyelvészeti kutatások.* Budapest: KRE – L'Harmattan. 77–92.
- Fóris Ágota 2024. Szakmai kommunikáció, terminológia és dokumentáció. Elmélet és alkalmazások. In: Fogarasi Katalin – Ittész Dániel – Mátyás Dániel (szerk.) *Tudásmegosztás, információkezelés, alkalmazhatóság I. Nyelvhasználat.* (A MANYE Kongresszusok Előadásai 14/1.) Budapest: Akadémiai Kiadó. https://mersz.hu/dokumentum/m1262tia_6/#m1262tia_4
- Fóris Ágota – Kerner, Robert P. 2023. A vállalati törzsi tudás átalakítása i4.0-vá: központban a dokumentáció. In: Andó Éva – Csillik Péter – Kovács Róbert (szerk.) *Egy millió karakter a fenntarthatóságról II.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Gazdaságtudományi, Egészségtudományi és Szociális Kara. 135–151. https://geszk.kre.hu/images/ipar40/kotet/Egymillio_karakter_a_fenntarthatosagrol_kotet_2.pdf

NYELVEK ELTÉRÉSEI ÉS AZ EMBERI NYELVI FELDOLGOZÁS

ESZENYI RÉKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék
eszenyi.reka@btk.elte.hu

Az előadás több friss empirikus kutatásra támaszkodva górcső alá veszi az MI-vel végzett fordítói munka (FMI) különböző aspektusait. **A folyamat szintjén** elméleti keretbe helyezve mutatom be, hogyan változik meg alapvetően a fordítói olvasás–írás ritmusa az MI bevonásával: milyen új döntési pontok keletkeznek, hogyan alakul át a figyelem és a kognitív terhelés eloszlása, valamint milyen módon módosul a kontroll és a felelősség megoszlása ember és gép között.

A produktumot vizsgálva az Európai Unió intézményeiben zajló fordításokat elemző Human-in-the-loop projekt eredményeire támaszkodom. Ezek alapján áttekintem az FMI folyamatának legfontosabb nyereségeit – például a megnövekedett produktivitást, a konzisztencia előnyeit és a terminológiai támogatást –, valamint azokat a buktatókat, amelyek a gépi közreműködésből fakadnak. Ezek közé tartozik a hibák rejtett terjedése, a túlzott automatizmusok, a szövegkohézió finom sérülései, és a terminológiai pontatlanságok.

A résztvevőkre fókuszálva bemutatom kutatásunk azon szakaszát, amely a fordítók FMI iránti attitűdjeit vizsgálta. Részletezem, hogyan viszonyulnak a fordítók a technológiai bevonódáshoz, milyen kompetenciákat éreznek szükségesnek, milyen előnyöket és félelmeket fogalmazznak meg, és milyen mintázatok rajzolódnak ki a szakmai identitás átalakulásában.

Kulcsszavak: MI a fordításban, a fordítói olvasás–írás ritmusa, Human-in-the-loop projekt, a fordítók FMI iránti attitűdje

ABSZTRAKTOK ÉS ELŐADÁSVÁZLATOK

A SZEKCIÓ

(Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont
Zrt.)

Nyelvi közszolgáltatás intézményi háttere

RUTHMAYER JÁNOS

MKIFK Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.
Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság,
fordítási és fordításhitelesítésért felelős vezérigazgató-helyettes
ruthmayer.janos@mkifk.hu

A MKIFK Zrt. az OFFI Zrt. és a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. összeolvadásával jött létre, célja a közfeladatok hatékony ellátása. Tevékenységei közé tartozik a fordítási és tolmácsolási szolgáltatások nyújtása, a hiteles fordítás és fordításhitelesítés kizárólagos biztosítása, valamint a mesterséges intelligencia bevonása az állami fordítószolgálat fejlesztésébe. Ennek keretein belül az alábbi témák kerülnek ismertetésre:

- MKIFK Zrt. megalakulása: az OFFI Zrt. és a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. fúziója
- elsődleges cél: közfeladatellátás
- Igazságügyi Fordítóközpont bemutatása (a működés alapjai, nyelvi szolgáltatások, megrendelői kör)
- Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság bemutatása (szervezeti felépítés, funkciók)
- hiteles fordítás kizárólagossága, bemutatása
- nem hiteles fordítási és tolmácsolási szolgáltatások ismertetése
- mesterséges intelligencia becsatornázása az állami fordítószolgálatba

Kulcsfogalmak: fúzió, közfeladatellátás, hiteles fordítás, nyelvi szolgáltatások

A kormányzati fordítások kihívásai és buktatói a MI korában

MUNKÁCSI TAMÁS

Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.
Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság,
kormányzati szolgáltatási osztályvezető
munkacsi.tamas@mkifk.hu

A kormányzati szolgáltatási osztály rövid bemutatását követően, a speciális (kormányzat) ügyfélkör széles spektrumú igényeinek részletezése, az ezekből eredő kihívások ismertetése. Többek között:

- milyen megközelítést igényel egy szépirodalmi mű fordításához képest egy jogszabály fordítás.
- a prioritizálás fontossága.
- a gyorsaság, minőség, ár Bermuda háromszöge.
- kivédhető a reklamáció, avagy a fordítások szubjektív megítélésének problematikája.
- irracionális megrendelői elvárások.
- mit lehet kezdeni azzal, hogy a megrendelői körnek nem kell és ebből eredően jellemzően nincs is tisztában azzal, hogy mi is az a fordítás?
- a MI alkalmazásának lehetőségei?

Kulcsfogalmak: kormányzati fordítások, széleskörű megrendelői igények, stresszkezelés, ügyfélfókusz, prioritizálás

Tolmácsolás a közszolgálatban

ZILAHÍ ÉVA

MKIFK Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.
Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság,
Tolmácsolási Osztály és Lektorai Irodavezető
zilahi.eva@mkifk.hu

Az MKIFK Zrt. Tolmácsolási Osztályának bemutatása.

Fókusz: hatósági tolmácsolás, mint a nyelvi közvetítés kiemelt fontosságú szelete, ami jelenleg a fordítással ellentétben személyes közreműködést igényel.

A szaktudást meghaladó alapvető feltételek:

- Semlegesség; titoktartás; professzionális viselkedés; nyelvi pontosság és szöveghűség

Gyakorlati példák bemutatása:

- A válás bonyodalmai; gyermekelhelyezés

- A blattolás művészete

- Védett tanú, avagy a hangyafoci esete; Képek. Ez nem hangyafoci. Tényleg azt látom, amit vélek?

Gyakorlati jótanácsok:

- Öltözködés, megjelenés

- Kapcsolattartás

- Előzékenység

- Tájékozottság

- Felkészülés, terminológia

- Kérdezz vissza

- Blattolás

- Személyiségi jogok

Kulcsfogalmak: professzionalizmus, pártatlanság, gyakorlat

AI megoldások az MKIFK Zrt. fordítási folyamataiban

KLENK MÁRK

MKIFK Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.

Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság

Fordítástechnológiai Osztályvezető

klenk.mark@mkifk.hu

Az előadás keretében a hallgatók betekintést nyerhetnek az AI hasznosítási lehetőségeibe az MKIFK Zrt. fordítási folyamataiban. A fordítás-előkészítési folyamat – a megkereséstől a fordítás kiszervezéséig – állomásait különböző mértékben támogathatják az AI-megoldások. Áttekintjük, miként teheti az AI átláthatóbbá és gyorsabbá az ajánlatadást (tipizálás, terjedelem-becslés), hogyan segíthet a dokumentumfeldolgozásban, miként illeszthető a fordítási szakaszba (MTPE és asszisztens jellegű támogatás), valamint hogyan támogathatja és gyorsathatja a terminológiai munkát (kinyerés, ellenőrzés). Kiemeljük a HITL elvet, a minőségmérés és az adatvédelem szerepét, illetve azokat a sarokpontokat, amelyek mentén kiegyensúlyozhatjuk az AI által biztosított nyereségeket és a kockázatokat.

Kulcsfogalmak: fordítási folyamat, előkészítés, fordítástámogató eszköz, terminuskivonatolás

Odjel za osiguranje kvaliteta i vođenje registra za prevoditelje i tumače FTNYMO

NOVAKOV ANNAMÁRIA

MKIFK Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt.
Intézménye: Országos Fordítási és Fordításhitelesítő Igazgatóság
Fordító és tolmács Nyilvántartási és Minőségbiztosítási Osztályvezető
novakov.annamaria@mkifk.hu

U izlaganju će biti riječi o sljedećim temama:

- Odjel za osiguranje kvaliteta i vođenje registra za prevoditelje i tumače FTNYMO
- uloga vendor menadžera
- registar
- kvalitet
- motivacija vendora
- izazovi
- soft skills and hard skills
- snalazenje u dobi umjetne inteligencije
- pouke i novi ciljevi
- transformacija

Ključni pojmovi: osiguravanje kvalitete, vendor menadžeri, registar prevoditelja i tumača

B SZEKCIÓ

(Terminológia)

Közoktatási terminológia és utószerkesztés

TAMÁS DÓRA MÁRIA – KATÓ ÁRON

ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont

tamas.dora.maria@nytud.elte.hu, kato.aron@nytud.hu

Az ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózattal és az Oktatási Hivatallal együttműködésben a magyar és a határon túli országok a közoktatási terminológiájának kilenc nyelven és regionális nyelveken való rögzítésén és közzétételén dolgozik. A projekt az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program keretén belül a Magyar terminológiastratégia alprogramban (TMNP 2023-1/2023) valósul meg és végső célja, hogy a közoktatási adatok az újonnan kiépülő Magyar Nemzeti Terminológiai Adatbázis felületén legyenek elérhetőek és ezzel segítsék az oktatási terminológia használóit az anyaországban és a határon túli régiókban egyaránt. Az előadás célja bemutatni, hogy a terminológusok az utószerkesztés folyamán milyen típusú kihívásokkal szembesülnek és a terminológiai szemléletmódot követve azokra milyen megoldásokat alkalmaznak, különös tekintettel a definíciók szerkesztésére. Az utószerkesztés során bevetett eszközök között kísérleti jelleggel nagy nyelvi modelleken alapuló csevegőrobotokat is igénybe vesznek.

Kulcsfogalmak: közoktatási terminológia, utószerkesztés, Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program

Mesterséges intelligencia az oktatásban – új kihívások, új terminusok

SZOTÁK SZILVIA

Budapesti Metropolitan Egyetem Marketing és Kommunikáció Intézet, Üzleti Kommunikáció Tanszék
sszotak@metropolitan.hu

A mesterséges intelligencia exponenciális fejlődése számos feladatot teremt a 21. században a tudomány szinte minden területén. A gyors technológiai fejlődés következtében folyamatosan jelennek meg az oktatásban a mesterséges intelligenciához kötődő új fogalmak, ami félreértésekhez és kommunikációs zavarokhoz vezethet.

Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy az MI nem csupán technológiai kihívás, hanem nyelvi, pedagógiai, társadalmi és gazdasági feladat is. A jövő azon múlik, hogy ezek a rendszerek milyen mértékben tudnak együtt, összehangoltan fejlődni.

Az előadás feltérképezi az AI és az oktatás kapcsolatára vonatkozó a nemzetközi dokumentumokat, irányelveket, valamint rámutat azokra a területekre, amelyek terminológiai feldolgozása támogatná a kommunikációt, elősegítené a tanulási folyamatot.

Az előadás rámutat a terminológia szerepére: a terminológiai adatbázisok segítik a szabályozást, a minőségi oktatást és a társadalmi megértést. Így a terminológia gyűjtése és rendszerezése nem csupán a fogalmak tisztázása miatt hasznos, hanem a digitális és mesterséges intelligencián alapuló oktatási rendszerek hatékonyságának növelése, a magyar nyelv versenyképessége miatt is elengedhetetlen.

Kulcsfogalmak: MI, közoktatási terminológia, a terminológia és a gazdaság kapcsolata

Országspecifikus felsőoktatási terminusok fordítása ukrán– magyar kontextusban

HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA – VÁRADI KRISZTIÁN

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem

hires.laszlo.kornelia@kmf.org.ua, varadi.krisztian@kmf.org.ua

Az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program „Magyar terminológiastratégia” alprogramjának (TMNP2023-1/2023) támogatásával egy négyéves kutatási program vette kezdetét 2023 decemberében. A projekt célja Magyarország és a Kárpát-medence hét, magyar kisebbségek által lakott országának (Ausztria, Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna) oktatási terminusait egymással megfeleltetni, valamint a hiányzó fogalmi kategóriák megnevezésére új terminusjelölteket kidolgozni. Az oktatásterminológiai adatbázisban szereplő terminusokat három kategóriába soroltuk: teljes ekvivalencia, részleges ekvivalencia, valamint ekvivalencia hiánya. Előadásunkban összefoglaljuk az adatbázisépítés első két évének tapasztalatait, továbbá gyakorlati példákon keresztül szemléltetjük, hogy az ukrainai országspecifikus felsőoktatási terminusokat milyen stratégiákkal fordíthatjuk le magyarra, illetve hogyan feleltethetjük meg a célnyelvi ekvivalenseiknek.

Kulcsfogalmak: ekvivalenciaszint, oktatási terminusok, terminológiai adatbázis, Ukrajna

A fordítás diakronikus bemutatása a vajdasági közigazgatásban

JUHÁSZ TÓTH TÍMEA

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
timea.tot.juhas@ff.uns.ac.rs

A dolgozat bemutatja az állami közigazgatási szervekben zajló fordítási gyakorlat történeti alakulását Vajdaságban, amelynek egyik meghatározó mozzanata volt Vajdaság Autonóm Tartomány Fordítószolgálatának 1968-as megalakulása. Az öngazgatási államberendezéshez kapcsolódó szakszókészlet fordítását jelentősen nehezítette, hogy ekkor még nem állt rendelkezésre egységes terminológiai szótár. Ilyen jellegű kiadvány csak évekkel később látott napvilágot, és ezt követően fontos szerepet játszott a terminológiai következetesség, valamint a helyes szakkifejezés-használat kialakításában.

Kulcsfogalmak: magyar nyelv, szerb nyelv, szakfordítás, közigazgatás

C SZEKCIÓ

(Fordítástudomány)

Kultúrtranszfer Orvos-Tóth Noémi Örökölt sors című könyvének a horvát műfordításában

SEKSO MILKOVIĆ ANA

Zágrábi Egyetem Bölcsészettudományi Kara, Hungarológia Tanszék

asekso@m.ffzg.hr

Orvos-Tóth Noémi klinikai szakpszichológus 2018-ban megjelent Örökölt sors című könyve mérföldkővé vált a transzgenerációs traumák kutatásának és népszerűsítésének magyarországi diskurzusban. A kötet sikerét egyrészt a téma aktuális és egyre intenzívebben kutatott természete, másrészt a szerző közérthető, mégis tudományosan megalapozott stílusa alapozta meg. 2021-ben a mű átdolgozott kiadásban jelent meg, és tizenhat nyelvre szóló fordítási szerződések követték; az első idegen nyelvű változat a horvát kiadás volt.

A tanulmány a fordítástudomány és a kultúraközi kommunikáció szemszögéből vizsgálja a mű horvát fordítását. A fordítót nem csupán nyelvi közvetítőként, hanem kulturális mediátorként értelmezi, aki a forráskultúrához kötődő referenciákat, intertextuális elemeket és implicit kulturális tudást a célnyelvi olvasó számára hozzáférhetővé és értelmezhetővé teszi. Az elemzés rávilágít arra, hogy Orvos-Tóth szövege nagy számban nem csak tudományos és pszichológia területéhez kapcsolódó szakkifejezéseket tartalmaz, hanem irodalmi, tudományos, filmes, zenei és történeti utalásokat is – köztük olyan magyar kulturális kódokat, amelyek a horvát olvasó számára nem feltétlenül ismertek. Ez szükségessé teszi a kulturális transzfer tudatos és konzekvens megvalósítását, amely a fordító részéről interpretatív, döntéshozatali és mediátori kompetenciákat egyaránt igényel.

Szeretnék kitérni a MI lehetséges szerepére a fordítási folyamatban, különösen a kulturális közvetítés szempontjából. Bár az MI alkalmas lehet terminológiai és szövegfeldolgozási feladatokra, a kulturális kontextus felismerése, az implicit jelentések értelmezése és a célközönséghez igazított kulturális adaptáció olyan emberi képességek, amelyek jelenleg nem automatizálhatók.

Kulcsfogalmak: fordítástudomány, kulturális transzfer, mesterséges intelligencia, pszichológia

Fordítási megoldások a természetdokumentumfilmek terminológiájában

NERA KOVAČ

Eszéki Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
doktorandusz

nkovac@ffos.hr

A fordítás egy kihívást jelentő feladat, különösen, ha terminológia fordításáról van szó. Ezt a kutatást az ezen a területen szakszótárak hiánya motiválta, és az egyik célja a háromnyelvű tudományos glosszárrium létrehozása. A kutatás a „A mi Bolygónk” című Netflix természetdokumentumfilm sorozat első évadán alapul, amely 8 epizódból áll. Minden epizódban sokféle állat, növény és egyéb élőlény elnevezése jelenik meg. A kutatás fókuszában a terminológia használat különbségei három nyelven állnak: angolul (az eredeti nyelve), és annak horvát és magyar fordításában. Magyar nyelv esetében a szinkron is elemzésre került, különös tekintettel arra, miben tér el a feliratoktól. Horvát nyelv esetében ez sajnos nem volt lehetséges, mivel ott csak feliratok állnak rendelkezésre. A kutatási kérdések a különböző fordítási stratégiákon, valamint a magyar és horvát nyelvben alkalmazott kreatív és érdekes fordítási megoldásokon alapulnak, vizsgálva azok eltéréseit. A kutatás célja a tudományos fordítás népszerűsítése, valamint a pontos terminológia fontosságának hangsúlyozása.

Kulcsfogalmak: szakfordítás, terminológia, természetdokumentumfilmek

Etikai szempontok az MI használatában: egy regionális vizsgálat tanulságai

FAZAKAS NOÉMI - SÁROSI-MÁRDIROSZ KRISZTINA - BARABÁS BLANKA

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
fazakasnoemi@ms.sapientia.ro, sarosikrisztina2015@gmail.com,
barabasblanka1@gmail.com

A mesterséges intelligencia térnyerése a fordítói piac átrendeződését és a fordítási folyamat megváltozását hozta magával. Tomlinson és munkatársai 2025-ös vizsgálata értelmében a fordítás és a tolmácsolás az a szakma, ahol a legmagasabb a mesterséges intelligencia alkalmazhatósága. A fordítói piacon ez egyrészt a munkamennyiség csökkenését eredményezte, másrészt pedig új készségek elsajátítását tette szükségessé.

A mesterséges intelligenciának a fordítási folyamatban való alkalmazása számos etikai kérdést is felvet: milyen új elvárások fogalmazhatók meg a fordítókkal és az ügyfelekkel szemben, milyen esetekben és milyen szövegek kapcsán elfogadhatatlan az MI használata, hogyan értelmezendő a szolgáltatói transzparencia ebben a kontextusban stb.

Előadásunkban egy 2025 elején lefolytatott regionális vizsgálat eredményeit mutatjuk be, amelyben román és magyar munkanyelvű fordítók attitűdjeit mértük fel a fordítási technológiákkal szemben, különös tekintettel ezek etikai vonatkozásaira.

Kulcsfogalmak: mesterséges intelligencia, fordítói szakmai etika, attitűdök

A horvátországi magyar terminológiastratégia és a fordítói gyakorlat

LEHOCKI-SAMARDZIC ANNA

Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem
Bölcsészttudományi Kar
analehocki@gmail.com

A horvátországi magyar terminológiastratégia szükségesnek bizonyult nem csak a jogi és közigazgatási terminológia szempontjából, hanem legalább ugyanolyan fontos az oktatási szférában is. (vö. Lehocki-Samardžić–Szoták 2022) Az országspecifikus terminusok bőségesen jelen vannak nem csak a mindennapi kommunikációban, hanem a szövegek írott formájában is. (bővebben l. Lehocki-Samardzic 2025 b) A magyar mint pluricentrikus nyelv terminológia összehangolása nem csak a határon túli régiók számára fontos kérdés, hanem egyben követi az EU-s előírásokat is. (bővebben l. Lehocki-Samardzic 2025 a)

Előadásomban a következő kérdésre keresem a választ: Érdemes-e egyáltalán fáradozni a terminológia összehangolásán a teljes magyar nyelvterületen? Ezt három hipotézis alapján igyekszem bizonyítani az alábbiak szerint:

H1: a teljes magyar nyelvterület az elmúlt száz év alatti szétfejlődése nem megértéshez vezet mind a mindennapi, mind a szakmai kommunikációban (tudományos szint)

H2: a terminológia összehangolása nem csak a nyelvészek és tanárok érdeke, hanem gazdasági vonatkozása is lehet (társadalmi és gazdasági szint)

H3: a terminológia szétfejlődésére erőteljesen hatottak és hatnak az eltérő rendszerek különbségéből keletkezett terminológiai átvételek, melyek befolyásolják a fordítások minőségére is ezzel akadályozva a közigazgatási (honosítási) eljárásokat

A Magyar Nyelvért Nemzeti Program „Magyar terminológiastratégia” alprogramja, (TMNP2023-1/2023) végre megteremtette azokat a lehetőségeket, melyekkel elkezdődött a magyar nyelv teljes nyelvterületének terminológiai összehangolása. Előadásomban ennek a programnak olyan példáit elemzem, amelyek az eddigi tapasztalatok szerint bizonyos jogi és közigazgatási eljárásokat is zavartak, pl. a különböző végzettségeket bizonyító dokumentumok honosítási folyamatát.

Kulcsfogalmak: horvátországi magyar terminológiastratégia, kisebbségi fordító, felsőoktatási terminológia, országspecifikus terminusok

Irodalom:

Lehocki-Samardžić, Ana–Szoták, Szilvia. 2022. Oktatási terminusok és oktatási rendszerek: avagy mi konvergál és mi divergál? In: Karmacsi, Zoltán–Márku, Anita–Máté Réka (eds.), *A határ mint konvergáló és divergáló tényező a nyelvben. Tanulmányok a 21. Élőnyelvi Konferenciáról*. Törökbálint: Termini Egyesület.

Lehocki-Samardžić, Ana. 2025a. Terminology planning of the Hungarian language in Croatia on the example of educational terminology. Megjelenés alatt a [Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Acta Philologica](#) folyóiratában.

Lehocki-Samardžić, Ana. 2025b. Utjecaj suvremenog hrvatskog jezika na suvremeni mađarski jezik. In: Bockovac Tímea, Grgić Stipica, Lehocki-Samardžić Ana, Varga Szabolcs (szerk.) *Otthon két hazában jubileumi kötet Sokcsevits Dénes tiszteletére*. Megjelenés alatt

A mesterséges intelligencia használata a magyar mint idegen nyelvgyakorlatokon – eszéki tapasztalatok

WALKÓ ÁDÁM

J. J. Strossmayer Tudományegyetem BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

awalko@ffos.hr

A mai egyetemisták (és az oktatók egy része is) az ún. Y- és Z-generáció tagjai (1980 és 1995, valamint az 1995 és 2010 között születettek), azaz jellemzően kis- vagy fiatal koruktól aktívan használják az infókommunikációs és digitális eszközöket. A digitális eszközök nemcsak a szórakozást, a mindennapokat, hanem a tanulási szokásaikat is befolyásolják.

A digitális tartalmak létrehozása az oktatási folyamatban részt vevő mindkét fél számára nagy jelentőséggel bír. Előadásom célja a digitális tartalmak oktatói (tananyag átalakítása, illetve létrehozása) és hallgatói (tanulást szolgáló tevékenységek, feladatok) szempontból történő használatának vázlatos bemutatása, a mesterséges intelligencia hasznának, korlátainak és veszélyeinek áttekintése. A tapasztalatok megfogalmazásában az eszéki vendégoktatói, lektori munkám során észlelt kihívásokra, jó és kevésbé jó gyakorlatokra támaszkodtam, amelyekkel a magyar mint idegen nyelv tanításában találkoztam, elsősorban a Nyelvgyakorlat 1-6. kurzusokon.

Kulcsfogalmak: mesterséges intelligencia, nyelvoktatás, magyar mint idegen nyelv, MI-műveltség

Kerekasztal-beszélgetés

Tolmácsolás krízishelyzetben

Részt vesznek: Lehocki-Samardzic Anna, moderátor,
Tóth-Palizs Hajnalka (HR),
Fazakas Noémi (RO),
Eszenyi Réka (HU),
Sárosi-Márdírosz Krisztina (RO))

A kerekasztal célja szakmai programmal kiegészíteni a konferencia tudományos jellegét, ami hasznos lehet a fordítóknak és a tolmácsoknak. A krízist sokféleképpen lehet definiálni, a tolmácsok meg munkájuk során a definíció teljes spektrumával találkoznak, ezért egy fontos kérdésnek számít a szakmában.

A kerekasztal résztvevői az alábbi kérdéseket járják körül:

1. Hogyan definiálható a krízishelyzet?
2. Tapasztalatból vett krízishelyzetek példáinak megvitatása.
3. Fel lehet-e teljes mértékben készülni a tolmács munkájára.
4. A tolmács nem csak nyelvet/jelentést közvetít, hanem sokszor pszichológus, szociális munkás, akár rendőr is. Hogyan lehet erre felkészülni?
5. Voltál-e olyan helyzetben tolmácsolás közben, amikor úgy érezted, hogy az életed forog kockán? Mi lett ennek a vége? Milyen érzés ez?

A konferencia egyik lényeges hozzáadott értéke az, hogy a már aktív tolmácsok és fordítók segítséget és támogatást kapjanak a mindennapi munkájukhoz, illetve hogy a szakmát illető legfontosabb kérdések megvitatásával motiváljuk a hallgatókat erre a munkára.

**Az előző konferencia anyagából készült INNOVÁCIÓ ÉS NYELVI KÖZVETÍTÉS
című kötet bemutatója**

Moderátor: Novakov Annamária

A konferenciakötetet bemutatják: **Lehocki-Samardzic Anna**, a kötet szerkesztője,
illetve a kötet egyes szerzői

A kötetet fordítóknak, nyelvészeknek, technológusoknak és mindenki olyannak ajánljuk, aki kíváncsi arra, hogyan mozognak, fejlődnek és alakulnak át az újításokat igénylő ötletek a kulturális és nyelvi korlátokon átívelődve. Arra is vállalkoznak a kötet szerzői, hogy újra megvizsgálják a fordító szerepét a nyelv őrzőjeként, és levetkőztetik róla a jelentés alakítójának a szerepét a digitális korban.

Ez a kötet arra szólítja fel az olvasót, a fordítót, hogy a műszaki és a módszertani innovációkkal a fordítóknak feltétlenül meg kell szabadulniuk a hagyományos béklyóktól, felismerni a kreatív újítóként betöltött szerepüket, és felkészülni egy olyan jövőre, amelyben a megértés és az értelmes kifejezés iránti egyedi képességüket minden eddiginél jobban értékelik.

Támogatóink:

Bethlen Gábor Alap Zrt.,
az Eszék Város Magyar Kisebbségi Tanácsa,
Zrínyi Magyar Kultúrkör–Eszék,
Magyarország Főkonzulátusa Eszék,
Baranjske slastice Horvat–Csúza,
Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ–Eszék,
„Csak lazán” Szolgáltatói Magánvállalkozás–Bellye,
Bellyei Járás Turisztikai Közössége,
Nimrod d.o.o.
és
a Glotta Nyelvi Intézet

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

Eszék, 2025